

РОЗДІЛ І ДИДАКТИЧНІ СТУДІЇ

Вікторія Лабунець
Наук. керівник – к. філол. н., доц. Віннічук А. П.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Сучасний освітній простір характеризується новою парадигмою освіти. На нашу думку, вона заснована на індивідуалізації і диференціації освіти, варіативності та альтернативності освітніх систем, прогностичності та адаптованості до змінних умов соціально-економічного середовища, інтересах і здібностях тих, хто навчається. Відповідно до даної парадигмою освіта повинна сприяти розвитку людини у процесі розвиваючого способу життя, будуватись на діагностиці розвитку особистості, перейти до виховання культури людської гідності.

Аналіз наукових публікацій з проблеми інтерактивного навчання дає змогу зазначити, що використання інтеракцій у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи привертає увагу багатьох дослідників, котрі розглядають інтерактивне навчання як інноваційне педагогічне явище, як інструмент освоєння нового досвіду. Висвітлення досвіду впровадження інтерактивних технологій. Значний внесок у розробку проблем інтерактивних технологій зробили вчені В. Беспалько, М. Кларін, Е. Пехота, Г. Селевко, О. Пометун, Л. Пироженко та ін. Отже, аналіз наукових джерел доводить, що проблемі застосування інтерактивних технологій у загальноосвітній школі приділено достатньо уваги в наукових працях. Однак досі не має єдиного підходу до поняття «інтерактивні технології навчання».

Мета статті – окреслити поняття інтерактивного навчання, визначити сутність та особливості використання інтерактивних технологій навчання.

Слово «інтерактив» прийшло до нас з англійської від слова «interakt», де «inter» – взаємний і «act» – діяти. Таким чином, інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну передбачену мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Таке навчання передбачає роботу в парах, трійках, малих і великих групах, навчальні ігри, дискусії тощо.

Раніше в педагогічній літературі термін «інтерактивні технології навчання» не вживали, але використовували такі поняття, як «технологія активного навчання», «активні методи навчання», «інтерактивне навчання». Існують різні підходи до визначення інтерактивного навчання. Одні й ті самі інтерактивні технології називають технологіями, методами або прийомами [Колеченко 2002: 1].

За методом, що переважає, інтерактивні технології навчання характеризуються як розвивальні, саморозвивальні, діалогічні, комунікативні, ігрові, творчі. О. Пометун і Л. Пироженко запропонували класифікацію інтерактивних технологій навчання залежно від форм навчання, в яких вони реалізуються. Залежно від мети заняття та форм організації навчальної діяльності учнів вони об'єднали інтерактивні технології навчання в чотири групи:

1. Інтерактивні технології кооперативного навчання.
2. Інтерактивні технології колективно-групового навчання.
3. Інтерактивні технології ситуативного моделювання.
4. Інтерактивні технології відпрацювання дискусійних питань [Пометун 2004: 2].

На уроках літератури нові технології навчання спрямовані на розвиток в здобувачів освіти здатності бачити проблеми, виявляти суперечності, висувати гіпотези, оригінальні ідеї, аналізувати, інтегрувати, трансформувати та синтезувати інформацію, здійснювати пошук, дослідницьку діяльність. Спробуймо розглянути сучасні інтерактивні навчальні технології в тих моделях, які, на нашу думку, доцільно застосовувати у викладанні української літератури. Сутність інтерактивного навчання (за Н. Суворовою) полягає в тому, що в навчальний процес залучаються всі здобувачі освіти. При цьому їм надається змога

рефлексувати з приводу того, що вони знають та думають. Колективна діяльність здобувачів освіти у процесі пізнання і засвоєння літературного матеріалу передбачає індивідуальний внесок кожного в навчальний процес, обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. При цьому має панувати атмосфера доброзичливості та взаємної підтримки. На такому уроці діти емоційно і вдумливо сприймають твір мистецтва слова, здобувають якісні, системні, сучасні знання, вільно оперують ними в нових умовах. Отже, на перший план ставляться потреби дитини в пізнанні, самоствердженні, творчості, емоційній насолоді, спілкуванні, праці, самостійності, теоретичній і практичній озброєності, грі, тобто самореалізації [Суворова 2001: 3]

Специфікою інтерактивних уроків є обов'язкова копітка попередня домашня робота учня з різноманітним матеріалом і багатьма літературними джерелами за раніше оголошеною вчителем проблемною темою. Тоді такі уроки будуть особливо цікаві.

Пошукові методи інтерактивних технологій у викладанні української літератури:

Аналіз художнього тексту на межі з іншою галуззю гуманітарної науки – естетикою, історією, мистецтвознавством, народознавством.

Бесіда з Сократом – учні ставлять проблемні питання і шукають шляхи їх вирішення.

Ділова гра – відтворення поведінки і роботи конкретних працівників (учителя, редактора, журналіста, перекладача).

Дискусія – обговорення складної проблеми, пошук істини.

Творча лабораторія – учасники мікрогруп подають свої творчі здобутки: вірші, міні – твори, новели, сценарії.

Мозковий штурм – технологія колективного обговорення, що використовується для пошуку кількох варіантів розв'язання конкретної проблеми. Спонукає учнів розвивати уяву та творчість, дає можливість їм вільно висловлювати свої думки. Саморозвиток – учень сам аналізує свій виступ, критично оцінює себе, вказує на недоліки.

Проблемний семінар – під час роботи в групах учні доходять істини, пройшовши шлях суперечок і дискусій.

Акваріум – кілька учнів ведуть дискусію, а закріплені за ними спостерігачі уважно стежать, а потім висловлюють свої зауваження, коментарі.

Літературні диктанти – ілюстративний, цитатний, хронологічний, логічний. Інтерв'ю з автором, літературознавчі повідомлення, дослідження, гра «Зміни сюжет», «мозаїка», «карусель», «дерево рішень», «судове засідання» тощо.

Спільні проекти – дослідницькі, творчі, ігрові, інформаційні, прикладні. Урок запитань – відповідей – доречний для закріплення та узагальнення чималої теми чи розділу навчального матеріалу.

Урок самоконтролю – за допомогою контрольних карток учні перевіряють свої знання [Щербина 2005: 4]

Отже, інтерактивне навчання – така організація навчального процесу, за якої неможлива неучасть у процесі пізнання: або кожен учень має конкретне завдання, за виконання якого він повинен публічно відзвітуватися, або від його діяльності залежить якість виконання поставленого перед групою завдання.

Інтерактивні методи – це посилена педагогічна взаємодія учасників педагогічного процесу, інструментами і провідними ознаками якої є полілог, діалог, мисленнєва діяльність, смислотворчість, міжсуб'єктні відносини, свобода вибору, створення ситуації успіху, позитивність і оптимістичність оцінювання, рефлексія тощо.

Використання інтерактивних технологій – не самоціль. Це лише засіб для досягнення тієї атмосфери в класі, яка найкраще сприяє співробітництву, порозумінню й доброзичливості, надає можливість дійсно реалізувати особистісно орієнтоване навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колеченко А.К. Энциклопедия педагогических технологий : пособ. для препод. СПб. : КАРО, 2002. 368 с.
2. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. Київ : А.С.К., 2004. 192 с.
3. Суворова Н. Интерактивное обучение: новые подходы. *Инновации в образовании*. 2001. № 5. С. 106–107.
4. Щербина Л. Використання інтерактивних технологій на уроках української літератури. *Українська мова і література в школі*. 2005. №1. С.31–34.